

Informatív

információk a PTE EKTK IOO tájékoztatóinak
szakirodalmi szemle

2022/május - június

III./5-6.sz.

TUDOMÁNYOS ÉS MŰSZAKI TÁJÉKOZTATÁS

KÖNYVTÁR- ÉS INFORMÁCIÓTUDOMÁNYI SZAKFOLYÓIRAT

69. évf. 5. szám (2022) <https://tmt.omikk.bme.hu>

Kövécsek Ildikó: Egyházi könyvtárosok a világjárvány második évében

2020 márciusában az egyházi könyvtárosok élete is megváltozott, ahogy a világon mindenkinek. A kialakult pandémia az élet minden területét érintette, így a könyvtárakat is, ezen belül az egyházi fenntartásúakat is. A bezárás, az olvasók kívül maradása, az otthonról végzett munka, a munkafolyamatok átszervezése mindenki életét átrendezte. A kialakult helyzetre azonos és más-más válaszok is születtek. Az elmúlt két év az egyházi könyvtárosok életét ugyanúgy megváltoztatta, mint a világon mindenki másét. A lezárások, a home office, a megváltozott életkörülmények, az azokra adott válaszok, a könyvtárak életében bekövetkezett változások, a szolgáltatások átalakítása, új szolgáltatások bevezetése, új felületek, kommunikációs csatornák használata, ezek felelősödése, mindez az egyházi fenntartású könyvtárakban dolgozók életét is megváltoztatta.

Bővebben: <https://tmt.omikk.bme.hu/tmt/article/view/13153/14859>

Kulcsszavak: egyházi könyvtár, könyvtári szolgáltatás, on-line üzemmód, pandémia

69. évf. 4. szám (2022) <https://tmt.omikk.bme.hu>

Kiszl Péter, Fodor János: Időtálló könyvtár, jövőbiztos könyvtárosság: A digitális tartalomfejlesztés kompetenciáitukra

A felsőfokú képzés során az oktatók érzékelik az új szakmai nemzedék hozzáállásából és reakcióiból a könyvtár- és információtudomány (Library and Information Science, LIS) folyamatosan változó technológiai-társadalmi-gazdasági kontextusát, a hallgatók igényeit és kompetenciaelvárásait. Ezeket a tapasztalatokat értelemszerűen beépítik a képzés korszerűsítésébe, saját – sok esetben évtizedekkel korábbi reflexeiket folyamatosan megújítva, de fontos tanulságokat vonhatnak le a LIS jövőjével kapcsolatban is. Szükség is van erre a hatékony egyetemi

képzéshez, hiszen a hallgatóknak oktatóiktól hiteles jövőképet is kapniuk kell: merre tart a LIS, milyen a jövő könyvtára, mi lesz a feladatuk a mesterséges intelligencia, a virtuális valóság, az adattudomány korszakában?

Bővebben: <https://tmt.omikk.bme.hu/tmt/article/view/13159/14852>

Kulcsszavak: digitális dokumentum, dokumentumgyűjtemény, könyvtáros képzés, könyvtár- és információtudomány

69. évf. 4. szám (2022) <https://tmt.omikk.bme.hu>

Pataki Fruzsina: A zöld épületek minősítőrendszerei hazánkban

Az építészet, így a könyvtárépítészet mindig az érdeklődés középpontjában állt, hiszen az épület adottságai meghatározzák a helyszín funkcióját, kihasználható tereit. Ez a könyvtárakról kialakított nézet változásával még inkább előtérbe kerül, mivel a könyvek táranak fogalmából napjainkban a bibliotékák a közösség helyszíneivé váltak. Ezzel egyidőben az építészeti megoldásoknak is követniük kell a könyvtári trendeket, elvárásokat. [...]

A nemzetközi szervezetek közül az IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions)

Könyvtári épületek és berendezések szekciójának egyik fő feladata közé tartozik a könyvtárépítészet változásaira való odafigyelés és annak követése. Ennek keretében az évente megrendezésre kerülő világkongresszuson izgalmas előadásokat tartanak a meghívott előadók a témában.

Bővebben: <https://tmt.omikk.bme.hu/tmt/article/view/13154/14853>

Kulcsszavak: könyvtári épület, könyvtárépítészet, közösségi tér, fenntarthatóság, trend

Könyv, Könyvtár, Könyvtáros

30. évf. 11. Szám (2021) <http://ojs.elte.hu/3k>

Szepesi Judit: A művészeti könyvtárak szerepe a digitális korban, avagy művészet, innováció, könyvtár

Az elmúlt időszakban, – talán túlzottan is – az üzleti, a köznap, a száraz információ, a gépesítés vagy a könyvtárak gazdasági problémái álltak a konferenciák középpontjában. Nem tagadom mindezek fontosságát, viszont keveset beszélünk a könyvtárak művészetközvetítő és nevelő szerepéről, melyet a társadalom életében betöltenek.

2021. október 6-án a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet (MMA MMKI) Szakkönyvtára *A művészeti könyvtárak szerepe a digitális korban, avagy művészet, innováció, könyvtár* címmel tartott konferenciát a Pesti Vigadóban, az MMA székházában. A konferencia az egyes szakkönyvtárak munkáját, szolgáltatásait, továbbá a könyvtár és a művészet – pontosabban a művészi alkotások – összekapcsoló viszonyát mutatta be.

Bővebben: <http://ojs.elte.hu/3k/article/view/3768/3387>

Kulcsszavak: művészeti könyvtár, könyvtári szolgáltatás, innováció, digitális kor

30. évf. 11. Szám (2021) <http://ojs.elte.hu/3k>

„Olyan helyekre nyertünk bepillantást, amelyek nem mindennapiak”: Beszélgetés a „Könyvtár, ami összeköt” ösztöndíjprogram résztvevőivel

Az Országgyűlés elnöke 2021-ben tizenegyedik alkalommal hirdette meg „A könyvtár, ami összeköt” – Kárpát-medencei fiatal magyar könyvtárosok együttműködése elnevezésű ösztöndíjprogramot, melynek keretében ezúttal hat határon túli magyar, illetve két magyarországi könyvtáros tölthetett el egyidejűleg egy hónapot az Országgyűlési Könyvtárban. A 2021. szeptember 25-től október 24-ig tartó programra Románia, Szerbia, Szlovákia és Ukrajna magyarlakta területeiről egyaránt érkeztek könyvtáros kollégák. Hozzájuk csatlakozott öt budapesti könyvtár delegált könyvtárosa, így vettek részt együttesen az egy hónapos programon. – Interjúnkban a résztvevőket kérdeztük az elmúlt több mint négy hétről.

Bővebben: <http://ojs.elte.hu/3k/article/view/3769/3388>

Kulcsszavak: ösztöndíj, mobilitás, könyvtáros együttműködés, interjú, Országgyűlési Könyvtár

Kuczkó Andrea: Könyvtár a körúton – A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár új szolgáltatóhelye

2021. szeptember 1-jén nyitotta meg kapuit a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár (FSZEK) legújabb tagintézménye, a Körúti Könyvtár. Budapest belvárosában, a VI. kerületi Teréz körúton található a szolgáltatóhely, az egyik legforgalmasabb közlekedési útvonal mentén, közel az Oktogonhoz, ezért mindenki számára könnyen megközelíthető. A teljesen új intézmény egy bérház földszintjén helyezkedik el, ahol évtizedekig a Keravill üzlete, majd egy iroda működött. A könyvtár a 21. század kihívásainak és elvárásainak megfelelő módon került megtervezésre és kivitelezésre

az előbb említett térben. [...] Már az utcáról vagy akár a villamosról is jól látszik a hatalmas ablakokon keresztül a dizájnelemekkel ellátott, letisztult tér, amely heti ötvenórás nyitvatartással, nyolc munkatárssal várja az olvasókat.

Bővebben: <http://ojs.elte.hu/3k/article/view/4275/3405>

Tárgyszavak: FSZEK, tagintézmény, könyvtári tér

KIT hírlevél

Könyvtár Információ Társadalom Heti hírlevél információs és könyvtári szakemberek számára - Szemlék, hírek, kommentárok

2022/17., ápr. 27. <http://www.kithirlevel.hu/index.php>

Fenntarthatóság, felelősség, szemléletformálás - milyen tartalmak és milyen várható eredmények?

Ismét jó témaválasztással jelentkezik az MKE könyvtárosok vándorgyűlése:

"Fenntarthatóság, felelősség, szemléletformálás". A szakmai rendezvények nem meglepő célja tartós hatást, elmozdulást elérni a felvetett témában. Pláne olyanban, amely a társadalom egészének túlélési lehetőségeit tárgyalja. A téma pikantériáját fokozza, hogy a társadalomban a fenntarthatósági célokat illetően hatalmi célú kampányok is folynak: egymásnak ellentmondó törekvések és ideológiák azonosíthatók a természet

kizsákmányolása, a takarékoság, vagy éppen a genderegyenlőség területén. Ha a könyvtárak betöltik küldetésüket, akkor nem kerülhető meg a világos fogalmazás, a célok és törekvések néven nevezése.

MAGYAR KÖNYVTÁROSOK EGYESÜLETE
53. VÁNDORGYŰLÉS
2022. JÚLIUS 14-16. • KAPOSVÁR

Bővebben: http://www.kithirlevel.hu/index.php?kh=fenntarthatosag_felelosseg_szemleletformalas_-_milyen_tartalmak_es_milyen_varhato_eredmenyek

Kulcsszavak: fenntarthatóság, vándorgyűlés, könyvtáros szakmai rendezvény, könyvtári terek

2022/18., máj. 4. <http://www.kithirlevel.hu/index.php>

Holnaptól a szomszéd város könyvtárában dolgozol - Elindult a könyvtárcsere

Legyőzték az ismeretlentől való félelmüket a dorogi Gáthy Zoltán Városi Könyvtár és az esztergomi Helischer József Városi Könyvtár munkatársai. Kísérletképpen kicserélik munkatársaikat. A két intézmény munkatársakat "cserél" egymással, vagyis kölcsönösen ellátogatnak egymás intézményébe, és több napot töltenek az azonos (munkaköri) feladatot ellátó kollégák mellett. Az intézményvezetők, az olvasószolgálatosok, a gyermekkönyvtárosok, a helyismereti részleg felelősei egyaránt lehetőséget kapnak arra, hogy bepillanthassanak egymás munkájába. (A földrajzi távolság miatt szállás nem merül fel, az utazást kérésre a könyvtár téríti.)

Bővebben: [http://www.kithirlevel.hu/index.php?kh=holnaptol a szomszed varos konyvtaraban dolgozol - elindult a konyvtaroscserere](http://www.kithirlevel.hu/index.php?kh=holnaptol+a+szomszed+varos+konyvtaraban+dolgozol+-elindult+a+konyvtaroscserere)

Kulcsszavak: könyvtárosok, olvasószolgálat, mobilitás

2022/21., máj. 25. <http://www.kithirlevel.hu/index.php>

VHS digitalizálással bővült a könyvtár szolgáltatása

A Bródy Sándor Könyvtár új szolgáltatásával digitalizálthatja videokazettáit. Zárt rendszerben, professzionális eszközökkel a digitalizált anyagot DVD ISO vagy MP4 formátumban készítjük el, amelyet DVD lemezre, külső adathordozóra (pendrive, HDD) másolunk, illetve igény szerint online tárhelyre is lementik. A digitalizálás során jogvédelemmel nem dolgoznak - hívták fel a figyelmet, azaz műsoros és szerzői jogvédelem alá eső (gyári- vagy tévéfelvételt, koncert- és mozifelvételeket tartalmazó) videokazettákat. Kis mennyiségnél (kb. 5 adathordozó) a megrendeléstől számítva egy héten belül készülnek el a munkával. [...] A szolgáltatás térítés ellenében vehető igénybe.

Bővebben: [http://www.kithirlevel.hu/index.php?kh=vhs digitalizalassal bovult a konyvtar szolgaltatasa](http://www.kithirlevel.hu/index.php?kh=vhs+digitalizalassal+bovult+a+konyvtar+szolgaltatasa)

Kulcsszavak: digitalizálás, szolgáltatás, innováció

2022/21., jún.1 <http://www.kithirlevel.hu/index.php>

Szolgáltatás-támogatás és egyszerűsítés, az egyedülállóan összetett Dán Királyi Könyvtárban

2019-ben a Dán Királyi Könyvtár több Ex Libris-alkalmazást vezetett be. A könyvtár funkciói:

- nemzeti könyvtár
- a központi kormányzat belső könyvtára
- 100 dániai település közkönyvtárainak könyvtárközi központja
- a közös, központilag frissített könyvtárközi kölcsönzési rendszer része.

Négy egyetemmel és a Dán Média- és Újságíró Iskolával is együttműködik, hogy központi könyvtári adminisztrációval, szolgáltatásokkal, fejlesztéssel segítse őket. [...]

Az Ex Libris alkalmazások és statisztikai sikereik:

Bővebben: [http://www.kithirlevel.hu/index.php?kh=a szolgáltatás-támogatás és egyszerűsítés az egyedülállóan összetett dán királyi könyvtárban](http://www.kithirlevel.hu/index.php?kh=a+szolgaltatas-tamogat+es+egyszerusites+az+egyedulalloan+osszetett+dan+kiralyi+konyvtarban)

Kulcsszavak: IKR, szakkönyvtár, gyűjtemény szervezés

Könyvtári kis színes

Enjoy
the
little
things

Tárgyakat is kölcsönözhetnek az olvasók a Goethe Intézet könyvtárában

Megnyitottuk a Dolgok Könyvtárát május 5-én a Grüne Kiste – a fenntarthatóság hónapjai projektsorozat keretében a Goethe Intézetben.

A különféle használati eszközök kölcsönzésének ötlete nem új: több németországi könyvtár is kínál felhasználóinak kölcsönzésre tárgyakat, valamint a pozsonyi és prágai Goethe Intézetek is megvalósították már az ötletet.

A megnyitón Evelin Hust, a Goethe Intézet igazgatója elmondta: "Régóta foglalkozunk ezzel a témával, azért is, mert Németországban ez egy nagyon fontos téma. A "fenntarthatóság" kulcsszó nemcsak politikai, hanem jelentős társadalmi vitát is kivált. Többek között az olyan mozgalmak, mint a "Fridays for Future", azt mutatják, hogy generációs konfliktus is van ezen a területen, mivel a fiatalabb generáció az, amely különösen aktívan lép fel az éghajlatváltozás ellen.

Bővebben: <https://konyvtarak.hu/hirek/targyakat-kolcsonozhatnak-az-olvasok-goethe-intezet-konyvtaraban>

Kulcsszavak: kölcsönzés, olvasószolgálat, fenntarthatóság, használati eszközök

Miért van könyvtár?

A címben szereplő kérdés egyre gyakrabban hangzik el. Különösen azoktól, akik nem járnak könyvtárba. A kérdés talán még ismerősebb lehet, ha így fogalmazzuk meg: Miért van még könyvtár, amikor van internet? Vannak, akik értetlenül állnak az előtt, hogy 4000 év alatt miért nem halt még ki.

De könyvtár, sőt könyvtárak vannak, és tudjuk lesznek is. De miért? Mi az az ősi, emberi igény, ami fenntartja működését? [...]

A Könyvtárostánárok Egyesülete a kérdés lényegére egy kisfilm segítségével ad választ, úgy, hogy közben van szó könyvtártörténetről, könyvtártípusokról, a szolgáltatások széles köréről, olvasókról és könyvtárosokról is.

Bővebben: <https://konyvtarak.hu/hirek/miert-van-konyvtar>

Kulcsszavak: könyvtárosok, könyvtártörténet, könyvtár

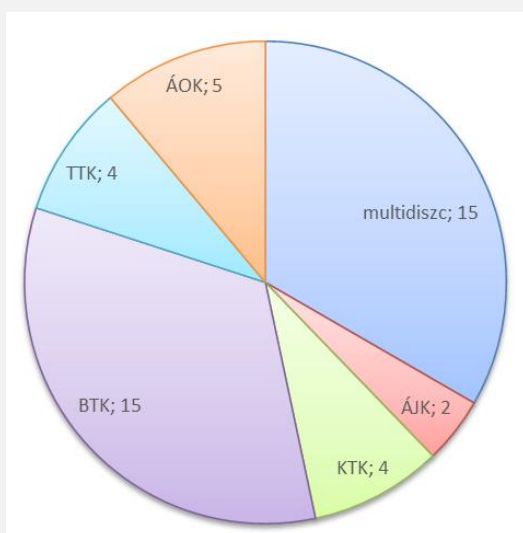
Adatbázis ajánló

Adatbázisok használata a covid zárvatartás idején 2. - tudományterületi vonatkozás

Az előző alkalommal azt néztük meg, hogy a zárvatartásokkal nehezített elmúlt két évben hogyan alakult az adatbázisok használata. Felmerült, hogy érdekes lenne megvizsgálni azt is, hogy ugyanebben az időszakban milyen változások figyelhetők meg kari, vagy tudományterületi bontásban. Ennek eredménye az alábbi kis összefoglaló.

Az első, amit érdemes leszögeznünk, hogy olyan statisztika nem létezik, ami alapján meg lehetne mondani, hogy egy adatbázist melyik karon és hányszor használnak. Ezért a karokat az általuk képviselt tudományterületeket lefedő adatbázisokkal tudjuk a leginkább reprezentálni. Tavaly év végén az összesen 45 előfizetett adatbázis esetében így nézett ki a tudományterületi – kari megoszlás:

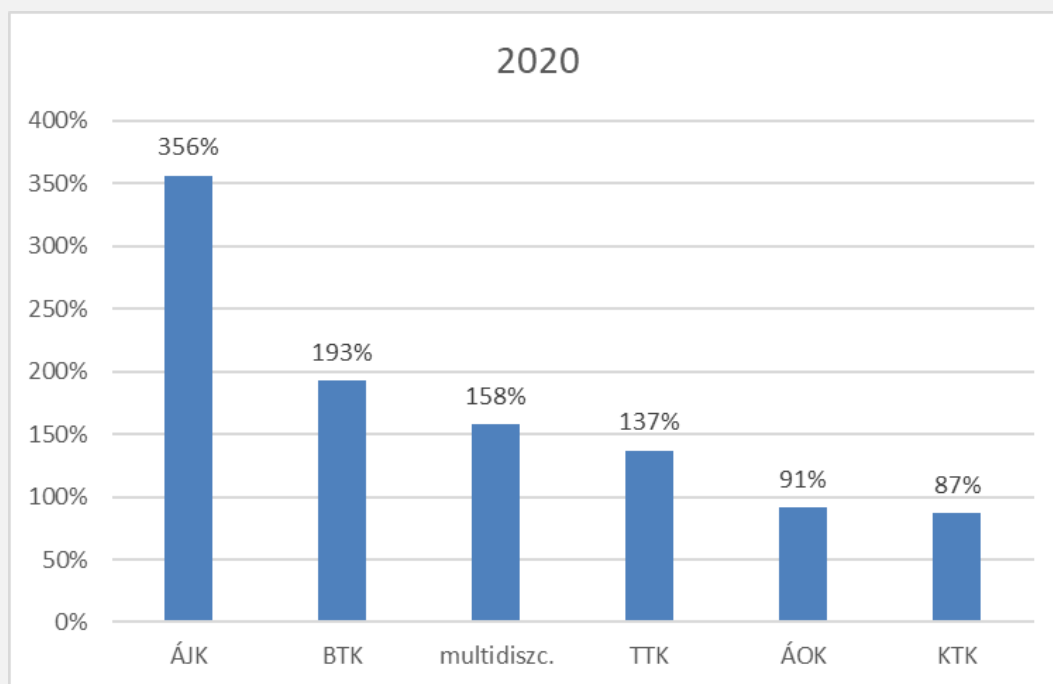
A „multidiszc.” megjelölés azokat az nagy, átfogó adatbázisokat jelenti, amik nem sorolhatóak be kifejezetten egyik karhoz sem.

A BTK-nál a feltűnően nagy számot a magyar e-könyves adatbázisok adják ki. (A mostani összehasonlításban szerepel minden adatbázis. A Kávészünetes bemutatóban csak azokról volt szó, amikre 2018-2021 között folyamatosan élő előfizetésünk volt, ezért sokat ki kellett hagyni közülük.)

Azt érdemes még megjegyezni, hogy a következő megállapítások inkább egy gyors, áttekintő kimutatás eredményei, semmint hivatalos elemzés, így kari tájékoztatásra nem alkalmas.

2020-as adatok

2020-ban a következőképpen változott az adatbázisok használata kari megoszlásban 2019-hez viszonyítva:

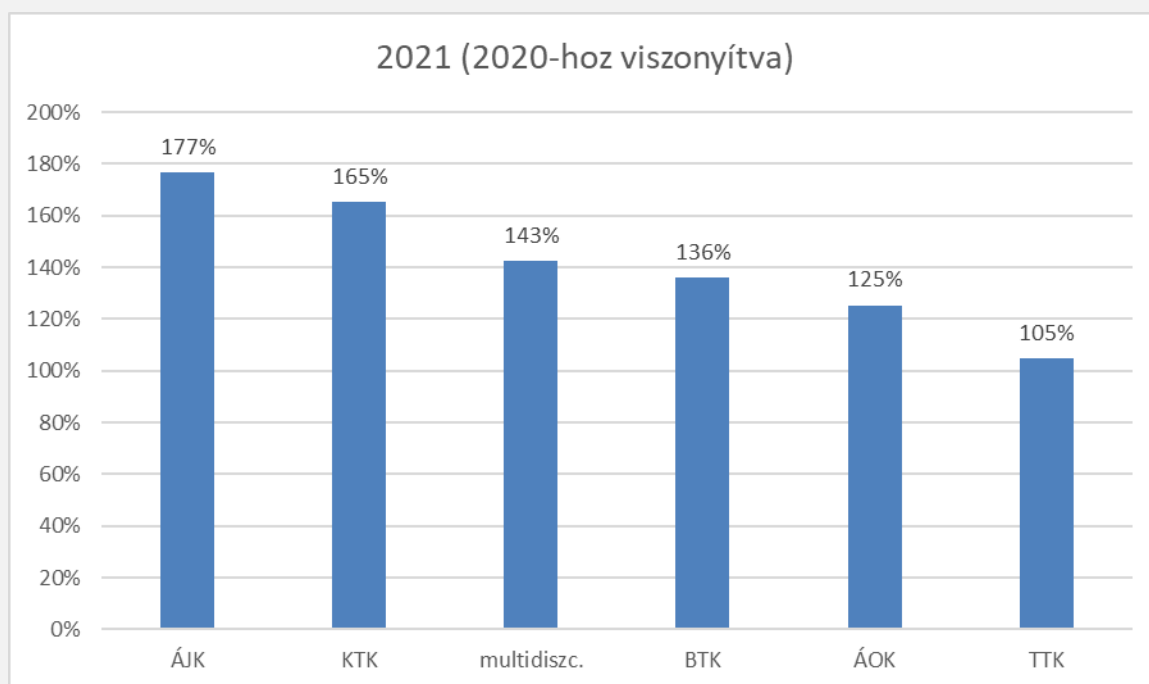

Az adatoknál persze jóval érdekesebb, hogy minek köszönhetően alakulhattak így a százalékok:

- ÁJK-nál az okozta a megugrást, hogy a Jogkódex adatbázisnál lehetővé tették a hallgatók számára az otthoni hozzáférést – korábban csak bent a karon vagy a könyvtárban lehetett használni.
- A BTK-nál 2020-ban és 2021-ben is a magyar e-könyves adatbázisok dobták meg a használatot: mivel 2019-ben és 2020-ban kezdtünk rájuk előfizetni, most felfutó szakaszban vannak, évről-évre többen fedezik fel és használják őket. Emellett az Arcanum és a Jstor használata is számottevően növekedett (154% és 210%).
- A multidiszciplináris adatbázisok közül az Akadémiai Kiadó MeRSz könyvcsoomagja, a ProQuest, az EDS E-dokumentum keresője és a Web of Science használata volt kiemelkedő.
- A TTK-s adatbázisok közül az ACS kémiai folyóiratcsomagja és a Nature-lapok teljesítettek átlagon felül.
- Az ÁOK-s források mindegyikének használata csökkent vagy stagnált. Ez talán annak tudható be, hogy az oktatók a saját kutatásuk helyett a járványhelyzettel lehettek elfoglalva.
- A KTK-nál 2020-ban csak két, régóta előfizetett adatbázisról van összehasonlítható adatunk (Business Source Premier, Econlit Fulltext), ezeket kevesebbet használták – ennek okára nem sikerült rájönni.

2021-es adatok

Fontos megjegyezni, hogy a 2021-es adatok az előző évi használathoz, vagyis 2020-hoz vannak viszonyítva. A diagram így fest:

A háttérrel pedig ezt tudjuk:

- Az ÁJK-n továbbra is töretlen a lelkesedés az otthoni Jogkódex-használat iránt.
- A KTK meglepő fordulatát az utolsó helyről a másodikra az okozta, hogy az előző évben újonnan előfizetésre került két adatbázis (EMIS és Statista), amiknek kiemelkedő volt a használata.
- A multidiszciplináris adatbázisok közül ismét nagymértékben növekedett az Akadémiai Kiadó MeRSz könyvcsomagjának és a Web of Science-nek a használata; ezek mellett a JHCD folyóirat-elemző és a SpringerLink tudhatott magáénak számottevő emelkedést.
- A BTK-n továbbra is az e-könyves adatbázisok vannak felszálló ágban.
- Az orvosi, egészségtudományi tartalmakat elkezdték újra intenzívebben használni (közülük az UpToDate és a Karger a kiemelkedőbbek).
- A természettudományi adatbázisok közül szinte mindegyiknél megcsappant az érdeklődés (ez leginkább az ACS és SciFinder-n kémiai-biológiai adatbázisoknál volt feltűnő).

Informatív

– szakirodalmi szemle –

Kiadó: PTE EK TK Információs és Olvasószolgálati Osztály

Szerkesztők: Auth-Csörge Ágnes, Bedő Márta, Répás Anna

Felelős kiadó: Szeberényi Gábor főigazgató

